

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПОЉОПРИВРЕДНОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Датум:

ПРЕДМЕТ: Извештај Комисије за оцену урађене докторске дисертације Мерсиде Јандрић

Одлуком Наставно-научног Већа на седници одржаној 26.12. 2019. године именовани смо у Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Мерсиде Јандрић под насловом „Организационо-економска обележја производње и прераде млека на Пештерској висоравни”. Комисија на основу детаљне анализе докторске дисертације подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Општи подаци о кандидату и докторској дисертацији

Мерсида Јандрић је рођена 04. децембра 1966. године у Новом Пазару, Република Србија. Основну и средњу школу завршила је у Новом Пазару. Пољопривредни факултет Универзитета у Сарајеву, Одсек за сточарство уписала је 1995., а завршила 1990. године. Мастер студије на Пољопривредном факултету Универзитета у Београду завршила је 2012. године. Исте године уписала је докторске студије, студијски програм Агроекономија и рурални развој.

Оснивач је, и директор фирме Топлик. Од 2016. године ради као менаџер апотеке „Ag Pharmacy“ из Новог Пазара. Члан је организационог одбора International Scientific Agriculture Symposium „Agrosym“, била је ментор на пројекту „Agro bisnis inkubator“, финансијски подржан од Амбасаде Сједињених Америчких Држава Србије и координатор пројекта „Оснаживање привредника у руралним срединама“, финансијски подржан од Развојне агенције Србије. Ангажована је на пројекту „Могућност производње Клекиног уља на подручју општине Нови Пазар и његове примене у фармацеутској индустрији“.

До сада је објавила, у научним часописима као аутор или коаутор, 16 радова. У оквиру објављених радова кандидат се бавио проучавањем организационе структуре млекара испитиваног подручја, тржишних потреба за млеком и млечним производима, тржиштем и базом сировине, могућношћу производње органског млека, начином финансирања млекарског сектора, социо-економским карактеристикама и специфичностима подручја Пештерске висоравни, економско-финансијском анализом и оптимизацијом производње појединих млекара, значајем малих и средњих предузећа за одрживи развој Републике Србије и сл.

Листа објављених радова кандидата:

1. **Jandric, M.**, Rajić, Z. (2012): Migration tendencies of population from villages to town, International scientific conference, Migration and labour market, Abstract, University Ss Cyril and Methodius, Krushevo, Macedonia
2. Jelić, S., Živković, D., **Jandrić, M.** (2012): Animal husbandry and livestock production in the function of rural development, Book of Abstracts str 1099, The first International symposium on animal science, Faculty of Agriculture, Institut for Zootechnique, Univerzitet of Belgrade
3. Sredojević, Z., Popović, N., **Jandrić, M.** (2013): Investing in sheep breeding in family farms-opportunities for rural revitalization development in mountainous areas of Serbia, Book of Abstracts, str 100, Agriculture and rural development-challenges of transition and integration processes, Department of Agricultural economics, Fakultet of Agriculture, Unuversity of Belgrade
4. Živković, D., Rajić, Z., Jelić, S., **Jandrić, M.** (2013): Organizational and economic characteristics of production and meat processing company, Economics of Agriculture EP 2013 (60) 2 (419-426), Balkan Scientific Association of Agrarian Economists, Belgrade- Serbia
5. **Jandrić, M.**, Jelić, S., Rajić, Z., Živković, D. (2014): The Role pf diary sector on rural development, 9th International Conference, The Role of Agricultural Economic Sciences in Agriculture and Rural Development in the Balkan Countries, Association of Agricultural Economists of Republic of Macedonia
6. **Jandrić, M.**, Živković, D., Jelić S., Rajić, Z. (2014): Economic profitability of milk production and possibility of organic system development on Pešter for rural development cause, (1051–1056), 10.7251/AGSY14041051J, Fifth International Scientific Agricultural Symposium „Agrosym 2014“,
7. **Jandrić, M.** (2014): Education and rural development of south western region of Serbia, International Scientific Symposium “Vlasinski susreti”, Vlasotinci
8. Jelić, S., **Jandrić, M.**, Živković, D., Milovančević, Z. (2014): Resources of the region in the function of agriculture and rural development of Montenegro, Journals of Agricultural sciences and veterinary medicine Cluj- Napoca, Vol 71, No II: 395 – 402, Romania
9. Jelić S., Rajić Z., **Jandrić M.**, Dimitrijević B., Kalanović-Bulatović, B. (2014): The Role of Family Farms in Rural Development of the Region, International Conference Competitiveness of Agro-Food Environmental Economy, 6-7 november, Bucharest, Romania
10. **Jandrić, M.**, Vasiljević, Z., Kovačević, V. (2015): Financing the dairy sector in rural areas of the Republic of Serbia : Pešter region example, Journals „Agriculture & Forestry”, Vol. 61 Issue 1:273- 278, DOI:1017707/Agricult Forest. 61.1.34, Biotechnical Faculty of the University of Montenegro
11. Jelić, S., **Jandrić, M.**, Živković, D., Milovančević, Z. (2015): Determinants of household and regional rural development, The Journal „Agriculture & Forestry”, Vol.61 Issue 1 (273–278), Biotechnical Faculty of the University of Montenegro
12. Ignjatijević, S., Milojević, I., Cvijanović, Z., **Jandrić, M.** (2015): Balance of Comparative Advantages in the Processed Food Sector of the Danube Countries,

- Sustainability Volume 7(6), p. 6976-6993, doi: 10,3390/su 7066976, impact Factor 1,343/2015, MDPI Basel, Switzerland
13. **Jandrić, M.**, Rajić, Z., Milovančević, Z. (2016): Optimization of dairy farm in function of rural development of South eastern part of Serbia, AAEM 10th International Conference, 12-14 May 2016. Ohrid, Vol 83-92, Republic of Macedonia
  14. **Jandrić, M.**, Rajić, Z., Živković, D. (2016): Economic business analysis of dairies from Pester area, Book of proceedings (2651 – 2658), Agrosym 2016, Jahorina, Bosnia and Herzegovina
  15. **Jandrić, M.**, Zakić, V. (2018): Appraisal of the dairy capital value on the territory of the Pester plateau, Economics of Agriculture, EA 2018 Year 65, No. 2 (673-683), UDC 338.43:63, ISSN 0352-3462, Balkan Scientific Association of Agrarian Economists, Belgrade- Serbia
  16. **Jandrić, M.** (2018): Proizvodnja organskog mleka na Peštorskoj visoravni, Selo i poljoprivreda, ISBN 978-99976-751-0-1, Zbornik radova (225-237), Poljoprivredni fakultet, Univerzitet Bijeljina, Bijeljina, Republika Srpska, BiH

Докторска дисертација кандидата Мерсиде Јандрић написана је у складу са Упутством за обликовање докторске дисертације Универзитета у Београду и Извештајем комисије за оцену пријаве теме докторске дисертације Мерсиде Јандрић. Докторска дисертација написана је на 148 страна текста са 50 табела, 9 графикана и 12 илустрација. Испред основног текста налази се страница са подацима о ментору и члановима комисије за оцену и одбрану дисертације, резиме са кључним речима на српском и енглеском језику.

Дисертација садржи девет основних поглавља и то: **Увод** (стр. 1-3), **Предмет и циљ истраживања** (стр. 3-4), **Резултати досадашњих истраживања** (стр. 5-12), **Радне хипотезе** (стр. 13-14), **Методологија рада и извори података** (стр. 15-22), **Резултати истраживања** (стр. 23-133), **Закључак** (стр. 134-136), **Литература** (стр. 137-148), **Прилози** (стр 149-161).

2. Предмет и циљ дисертације

Организациони проблем је идентификован као један од највећих препрека за унапређење производње млека. Предмет истраживања дисертације односи се на проучавање организационо-економских обележја производње и прераде млека на подручју Пештерске висоравни. Фокус је стављен на: Испитивање, анализу и приказ постојећег стања предузећа чија се производња заснива на откупу, производњи и дистрибуцији млека и млечних прерађевина ради проналажења могућих алтернатива за њихов даљи развој и унапређење пословања; дефинисање модела за оптимирање структуре производње млека и млечних производа; утврђивање такве структуре производње млека и млечних прерађевина која ће остварити максималан финансијски резултат уз уважавање низа производних, технолошких и тржишних ограничења. Основни циљ дисертације усмерен је на то да се на основу садашњег стања производње и прераде млека на Пештерској висоравни и њених очекиваних кретања у будућности, формира организациони модел чије ће решавање и анализа потврдити прихватљивост очекиваних резултата у реалним

условима пословања и усмерити произвођаче ка унапређењу свог пословања. На крају поглавља представљени су специфични задаци: приказ и анализу постојећег стања млекаре; дефинисање непараметарског модела и модела за оптимизацију структуре производње; оптимизацију структуре производње која ће у датим техничко-технолошким и економским условима омогућити максималан укупан економски резултат.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Приликом креирања концепта и садржаја докторске дисертације, дефинисано је пет радних хипотеза.

Прва хипотеза односи се на резултате пословања млекара на Пештерској висоравни где се претпоставља да су исти незадовољавајући, с обзиром на расположиве природне услове. У складу са циљем пословања сваке млекаре, а то је достизање што вишег степена профитабилности, апострофира се значај сагледавања стања тржишта сировине, прерадних капацитета и тржишне потребе за млечним производима. Једино рационалним коришћењем сировинске базе, прерадних капацитета, рада и средстава, пословање млекара може бити конкурентно и профитабилно.

Друга хипотеза обухвата организацију производног процеса прераде млека, са аспекта начина прибављања сировине, диверзификације производа, степена аутоматизације радних операција и претпоставља да наведени фактори утичу на ниво трошкова производње, а самим тим и на висину остварених економских резултата млекаре за производњу млека и млечних производа. Фокус се ставља на потребу дефинисања развојних праваца који би требали бити усмерени на оптимално коришћење расположивих производних капацитета, повећање обима производње и измену производне структуре, што би у већем степену упустило радну снагу, повећало степен искоришћености прерадних капацитета и пружио шансу за употребу неискоришћених услова производње.

Трећа хипотеза је претпоставка о могућности коришћења прикупљених података, преко свеобухватне и системске анализе у сврху креирања математичких и логичких модела за оптимизацију структуре производње у млекарима. Овакви модели у суштини приказују функционисање млекара на Пештерској висоравни, односно свих њихових техничко – технолошких, организационих и економских специфичности.

Четвртом хипотезом је дефинисана претпоставка о могућности коришћења решења добијених истраживањем као информационе основе у процесу доношења одлука везаних за даљи развој млекарског сектора.

Пета хипотеза је претпоставка да би рационалније коришћење прерадних капацитета унапредило конкурентност на тржишту и максимизирало добит.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Садржај докторске дисертације кандидаткиње Мерсиде Јандрић под називом „Организационо-економска обележја производње и прераде млека на Пештерској висоравни” систематизован је кроз девет поглавља.

Увод (стр. 1-3). У уводном делу указано је на стратешки значај млека као намирнице у људској исхрани, као и на значај производа у националној и међународној трговини пољопривредно-прехрамбеним производима. Представљене су чињенице које говоре о квалитету млека на тржишту Републике Србије, где је, између осталог истакнуто да ни 50% сировог и свежег млека није екстра класе. Истакнут је значај млекарске индустрије где је она идентификована као један од приоритета пољопривреде Србије који прима 70% финансијске подршке намењене целом аграру. Делимично је приказано стање и изгледи у сектору млераства у контексту поређења са другим државама као и усклађивања са стандардима и прописима Европске уније. Истакнути су потенцијали којима располаже Пештерска висораван као предуслов за јачање производње и прераде, с једне стране, али с друге стране, указано је на негативне демографске трендове, као ограничавајући фактор за даљи развој овог сектора. Кључне околности у којима се одвија примарна производња млека на Пештерској висоравни идентификоване су кроз чињенице да се иста одвија углавном на ситним породичним газдинствима које карактеришу мали капацитет, недостатак радне снаге и финансијских средстава. Представљена је веза између резултата дисертације и могућности за њихово коришћење као смерница у побољшању пословања и економских резултата млекара на подручју Пештерске висоравни.

Предмет и циљ истраживања (стр. 3-4). У овом поглављу презентован је обухват истраживања, те преко сета циљева јасно дефинисан истраживачки фокус.

Резултати досадашњих истраживања (стр. 5-12). У поглављу су анализирана релевантна истраживања већег броја домаћих и страних аутора. Резултати анализе су представљени кроз три дела од којих се први односи на анализу продуктивности у производњи млечних производа. У оквиру овог дела посебно су обрађена истраживања која су за предмет имала анализу производње млечних производа на Пештерској висоравни. У другом делу су обрађени резултати претходних истраживања која се односе на примену линеарног планирања у процесу планирања и доношења пословних одлука. Даје се кратак историјски преглед употребе метода моделовања и линеарног програмирања у процесима оптимирања пословних система пољопривреде и прехрамбене индустрије на нашим просторима. Представљањем резултата истраживања на конкретним моделима, сагледана је могућност примене метода моделовања и линеарног програмирања у процесу оптимизације производње и прераде млека. У трећем делу су анализирани резултати опсежних истраживања Мреже за истраживање млека (IFCN). Констатовано је изражено варирање глобалне цене млека у последњих пет година, затим снижење трошкова у производњи млека, што је првенствено условљено нижим ценама сточне хране. Указано је на постојање чврсте везе између субвенција и финансијског ефекта у производњи млека.

Радне хипотезе (стр. 13-14). Дефинисано је пет полазних хипотеза које су усклађене са предметом и циљевима истраживања.

Методологија рада и извори података (стр. 15-22). У овом поглављу указано је на потребу коришћења више истраживачких метода и извора података, с обзиром на карактер предмета и циља дисертације. Дат је приказ и образложење коришћења општих научних метода, од којих су коришћене методе дескрипције, синтезе, анализе, компарације, индукције и дедукције. Избор посебних научних метода прилагођен је природи специфичних задатака у појединим деловима дисертације. SWOT анализом обједињене су карактеристике сточарске производње и млекарског сектора Пештерске висоравни, где су интерне снаге и предности стављене у однос са екстерним шансама и претњама. У истраживачком делу доминантан методолошки оквир базирао се на анкети и статистичким подацима. Анкетом је добијен велики број квантитативних података, док су интервјуом са власницима млекара и менаџментом добијени квалитативни подаци. Статистичко-математичке методе коришћене су при обради и прорачуну статистичких и рачуноводствених података. При процени вредности капитала млекарне коришћен је контекст „фер вредности“. Комбиновало се више приступа вредновања ради добијања релевантнијих података. Методе моделовања и линеарног програмирања коришћене су у циљу добијања оптималних решења, како у примарној производњи млека, тако и у пословању млекарне. С обзиром да је један од основних циљева истраживања утврђивање оптималне структуре производње млека и млечних производа, а да се при том оствари максималан финансијски резултат уз уважавање низа производних, технолошких и тржишних ограничења, формулисан је модел млекарне и модел примарне производње млека. Математички модели формулисани су на основу претходно дефинисаних логичких модела и системске анализе. Процесу примене моделовања и линеарног програмирања претходиле су израде калкулација марже покрића за све линије производње, како у примарној производњи млека, тако и у производњи млечних производа у млекарни. Добијена оптимална решења подвргнута су даљој обради, кроз постоптималну анализу, чиме је добијена боља слика квалитета оптималних решења.

Резултати истраживања (стр. 23-133). Садржај овог поглавља представљен је кроз дванаест потпоглавља. Природне карактеристике Пештерске висоравни обрађене су кроз прво потпоглавље. Сумирани су и обрађени подаци за истраживано подручје које је у административном смислу обухватило територију три локалне заједнице (Сјеница, Тутин и Нови Пазар) укупне површине 2.542 km². Наведене су кључне информације о рељефу подручја уз податак да просечна надморска висина износи 1.100 метара. У овом потпоглављу извршена је и демографска анализа, где је анализиран већи број демографских показатеља укључујући анализе према општинама, месним заједницама и насељеним местима. У истраживаном подручју живи 157.957 становника са просечном густином насељености од 62,13 становника по km², уз изражено варирање по општинама, тако да просечна густина насељености у Сјеници износи свега 25 становника по km², док је та вредност у Новом Пазару 135 становника по km². Посебно је обрађена тематика односа

градског (урбаног) и осталог становништва са закључком да тај однос за комплетну истраживану територију износи 57,40:42,30% у корист градског становништва, те да је најшири у Новом Пазару, док у општини Тутин удео сеоског становништва износи преко две трећине. Анализирана је и путна инфраструктура, где је указано на њен значај у контексту развоја руралних подручја као и на незадовољавајуће тренутно стање. У овом потпоглављу кандидат је анализирао и климатске параметре, уз коришћење доступних података и квантитативних метода. Клима је окарактерисана као субпланинска. Анализирана је и привредна структура према броју и карактеру привредних субјеката. Константовано је да се највећи број привредних субјеката налази на територији града Новог Пазара, те да преовладавају сектори трговине, услуга и прерађивачке индустрије, те да су најзаступљеније текстилна и прехранбена индустрија, затим сектори производње намештаја, обуће и обраде дрвета. Кроз део у којем су анализирани структуре земљишта и газдинстава констатовано је да у истраживаном подручју постоји 15.326 регистрованих пољопривредних газдинстава са просечном величином поседа од 9,74 хектара у Сјеници, 5,79 хектара у Тутину и 3,96 хектара у Новом Пазару. У земљишној структури доминирају ливаде и пашњаци са учешћем од 71% у укупним пољопривредним површинама.

У другом потпоглављу „сточарство Пештерске висоравни“ дат је преглед стања сточарске производње у истраживаном подручју. Истакнута је повољност агроколошких услова за две најзаступљеније гране сточарске производње – говедарство и овчарство. Детаљно је обрађена структура газдинстава према величини стада, како у говедарству, тако и у сточарству. У односу на укупан број грла у Републици Србији, говеда из истраживаног подручја учествују са 5,8%, а овце са 3,9%. Регистровани су позитивни трендови у кретању броја говеда и оваца у односу на 2.000. годину, тако да се број говеда повећао за 7,61%, а број оваца за 1,59%.

Потпоглавље „прерадни капацитети Пештерске висоравни“ обухвата анализу субјеката који се баве прерадом млека. Наглашено је да се ради о крају познатом по висококвалитетним млечним производима као што је „сјенички сир“. У две општине (Сјеница и Тутин) функционише петнаест млекара. Кроз анкетно истраживање прикупљени су подаци о млекарама и исти коришћени за приказ стања прерађивачких капацитета. Само две млекарне су извозно оријентисане. Као најзаступљенији производи у производном асортиману млекара идентификовани су сир, паприка у павлаци и кајмак.

Начин финансирања млекарског сектора Пештерске висоравни је тематика која је обрађена у четвртном потпоглављу. У овом делу идентификовани су проблеми лоше финансијске структуре, затим ниског кредитног рејтинга и недостатка извора финансирања као ограничавајући фактори за функционисање и развој млекарског сектора. Од укупног броја анкетираних млекара 41% су имали кредитне обавезе, док њих 59% није имало ову врсту обавеза.

У петом потпоглављу „предности и ограничавајући фактори развоја млекарског сектора Пештерске висоравни“ кроз SWOT анализу су идентификоване и представљене интерне

снаге и слабости, те екстерне могућности и претње млекарског сектора. Уз табеларни приказ SWOT анализе дат је и коментар који додатно објашњава таксативно наведене ставке у табели.

Шесто потпоглавље обухвата анализу услова и резултата производње посматране млекаре. Представљени су капацитети и производни асортиман млекаре која је искоришћена за креирање модела. У овом делу дат је детаљан приказ технолошких линија инсталираних у млекари са припадајућом опремом и њиховим појединачним капацитетима.

Имовина и извори финансирања (процена вредности инвестиције) је тематика која је обрађена у седмом потпоглављу. Утврђено је да процењена вредност опреме на дан процене износи 138.000 евра, док је процењена вредност обртне имовине иносила 33.268 еура.

Осмо потпоглавље даје приказ вредности главних и споредних производа заступљених у производном асортиману. Обрачун количина и вредности главних и споредних производа извршен је на бази 1.000 литара свежег и сировог млека. Подаци су приказани табеларно и изражени у натуралном и вредносном облику.

Елементи трошкова је тематика која је обрађена у деветом потпоглављу. Креиране су калкулације варијабилних трошкова са циљем добијања бруто марже за производе заступљене у производном асортиману. Калкулације су извршене уз респектовање заступљеног технолошког процеса и реалних норматива који се остварују у производњи. Елементи калкулације из овог дела коришћени су као улазни подаци за креирање модела оптимизације производње у наредним поглављима. У овом делу, такође су посебно обрађени технолошки поступци за производе из производног асортимана, са илустративним приказима технолошких шема производње појединачних производа.

Десето потпоглавље „модел оптимизације производње млека“ односи се на приказ карактеристика и поступка креирања два модела линеарног програмирања. Први је модел за оптимизацију производње (прераде) млека у млекари, а други је модел за оптимизацију примарне производње млека. Наводи се да је први модел креиран на основу технолошких, организационих и економских података достављених из анкетираних млекаре. Приказана су оба математичка модела са функцијама критеријума, ограничењима, те представљена значења коришћених индекса. Кроз приказе логичких модела дати су резултати системских анализа, где су представљени кључни елементи система и њихове релације. Наведени су и илустративни прикази оба логичка модела, те дато њихово детаљно објашњење. Активности за оба модела су представљени према групама и појединачно кроз табеларни приказ. У првом моделу је дефинисано укупно 38 активности, а у другом 58. На исти начин су представљена и ограничења, тако да је у првом моделу дефинисано 38 ограничења класификованих у осам група, а у другом 63 ограничења класификованих такође у осам група. За свако појединачно ограничење у оба модела приказана је

(не)једначина са додатним објашњењима. Функција критеријума у оба модела представљала је максимизацију бруто марже као финансијског резултата.

Оптимална решења за оба модела приказани су у једанаестом потпоглављу „решавање модела“. Добијено оптимално решење у моделу оптимизације производње (прераде) млека у млекарни претпоставља производњу осам производа, од чега пет главних и три додатна производа и на тај начин се остварује нето приход од 145.859,42 динара. Оптимално решење модела примарне производње млека претпоставља максимално искоришћавање стајских капацитета (12 музних грла) травно-детелинских смеша, кромпира и хељде.

У дванаестом потпоглављу „анализа добијених решења оптимизације производње“ представљени су резултати постоптималне анализе добијених оптималних решења. Табеларно су приказане границе померања вредности коефицијената инпута и аутпута и, након тога, приложена додатна објашњења. Представљени су и резултати сензитивне анализе ограничења, табеларно представљене „цене у сенци“ и за све дат одговарајући коментар.

Закључак (стр. 134-136). Кандидат је на основу добијених резултата креирао закључак и исти приказао у одвојеном поглављу. Закључци су концизно изведени, следе редослед изложене материје и у потпуности одражавају добијене резултате. Истиче се потреба за резултатима квантитативне и квалитативне анализе, реализованих кроз дисертацију у циљу бољег управљања млекарским сектором Пештерске висоравни. Наводи се могућност коришћења креираних модела као полазне основе за развој млекарског сектора, те за доношење ваљаних пословних одлука у производним субјектима. Указује се на потребу опрељења мањих млекара у брдско-планинском подручју ка производњи млечних производа више додате вредности, које је тржиште већ препознало и са којима се постижу бољи економски резултати. У примарној сточарској производњи предлаже се производња кабасте сточне хране на бази сетве травно-детелинских смеша, уз заступљеност других линија биљне производње, чији се производи могу пласирати на тржишту.

Литература (стр. 137-148) У дисертацији је цитирано 138 референци које одговарају проучаваној тематици.

Прилози. У прилогу је наведен Упитник о сагледавању стања млекарског сектора Пештерске висоравни.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

У докторској дисертацији кандидаткиње Мерсиде Јандрић обрађена је актуелна тематика, чија актуелност проистиче из значаја млекарског сектора на подручју Пештерске висоравни, како по броју газдинстава укључених у производњу млека, тако и по ангажованим средствима и оствареним приходима. Истраживање је дало бољи увид у

проблематику организационо-економских перформанси млекарског сектора Пештерске висоравни, што до сада у овом обиму није било предмет научног истраживања.

Нучно-истраживачки допринос дисертације огледа се кроз резултате добијене свеобухватном анализом примарне производње и прераде млека. Системским приступом креирана су два модела који дају одговоре на питања оптималног коришћења производних ресурса и оптималне производне структуре, што резултира максимизацијом економских перформанси пословања.

Практичан значај докторске дисертације огледа се у могућности коришћења добијених резултата на различитим нивоима управљања млекарским сектором. Резултати анализа производних система реализованих у циљу креирања математичких модела, као и резултати добијених оптималних решења, могу послужити менаџерима у процесима пословног одлучивања при решавању конкретних проблема на нивоу производних субјеката у примарној производњи и преради млека. Научни приступ анализи стања и трендова млекарског сектора истраживаног подручја обезбедио је корисне информационе инпуте доносиоцима одлука на локалном, регионалном и националном нивоу.

6. Закључак и предлог

Након детаљног увида у завршену докторску дисертацију Мерсиде Јандрић, под насловом „Организационо-економска обележја производње и прераде млека на Пештерској висоравни“, Комисија оцењује да је кандидаткиња успешно обрадила дефинисану тему. Садржај је у потпуности усклађен са планом предвиђеним у пријави дисертације. Обрађена тематика је актуелна како са научног аспекта, тако и у погледу практичне примене резултата. Примењена методологија је прилагођена истраживачкој проблематици и усаглашена са одобреним планом. Резултати истраживања су јасно приказани и исти образложени. Закључци су правилно формулисани и одражавају кључне резултате истраживања. Комисија оцењује да је постигнут циљ истраживања, дисертација урађена у складу са одобреним планом и важећим стандардима, те да је резултат самосталног рада кандидата. Дисертација представља допринос науци, посебно у агроекономским истраживањима млекарског сектора уз примену моделовања и линеарног програмирања.

На основу свега наведеног, Комисија позитивно оцењује урађену докторску дисертацију Мерсиде Јандрић, под насловом "Организационо-економска обележја производње и прераде млека на Пештерској висоравни". Предлажемо Наставно-научном већу Пољопривредног факултета Универзитета у Београду да усвоји ову позитивну оцену и тиме омогући кандидату да пред Комисијом јавно брани докторску дисертацију.

др Зоран Рајић, редовни професор
Универзитет у Београду, Пољопривредни факултет
(ужа научна област: Менаџмент, организација и
економика пословних система пољопривреде и
прехранбене индустрије)

др Владимир Закић, ванредни професор
Универзитет у Београду, Пољопривредни факултет
(ужа научна област: Рачуноводство и финансије)

др Грујица Вицо, доцент
Пољопривредни факултет Универзитета у Источном
Сарајеву (ужа научна област: Економика
пољопривреде)

др Соња Србиновска, редовни професор
Факултет за земјоделски науки и храна Универзитета
Св. Кирил и Методиј Скопје (ужа научна област:
Млекарство)

др Михајло Мунђан, доцент
Универзитет у Београду, Пољопривредни факултет
(ужа научна област: Менаџмент, организација и
економика пословних система пољопривреде и
прехранбене индустрије)

ПРИЛОГ

Објављени рад Мерсиде Јандрић у научном часопису који је квалификује за одбрану докторске дисертације:

Jandrić, M., Zakić, V. (2018): Appraisal of the dairy capital value on the territory of the Pester plateau, *Economics of Agriculture*, EA 2018 Year 65, No. 2 (673-683), UDC 338.43:63, ISSN 0352-3462, Balkan Scientific Association of Agrarian Economists, Belgrade- Serbia

Универзитет у Београду
ПОЉОПРИВРЕДНИ ФАКУЛТЕТ
Београд - Земун

Изјава о оригиналности докторске дисертације „Организационо-економска обележја производње и прераде млека на Пештерској висоравни“, аутора Мерсиде Јандрић

На основу Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду и Извештаја из програма iThenticate којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације „Организационо-економска обележја производње и прераде млека на Пештерској висоравни“, аутора Мерсиде Јандрић, дана 23.03.2019. године, константујем да утврђена количина подударана текста износи 13%. Овај степен подударности последица је цитата, личних имена, библиографских података о коришћеној литератури, тзв. општих места и података, као и претходно публикованих резултата докторандових истраживања, који су проистекли из његове дисертације, што је у складу са чланом 9. овог Правилника.

На основу свега изнетог, а у складу са чланом 8., став 2. Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду, изјављујем да извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

У Београду,
30.04.2019. године

Ментор

др Зоран Рајић, редовни професор
Универзитет у Београду – Пољопривредни факултет